

Abans d'entrar, deixin sortir

Francesc BONET i CASAS

Introducció

Suposo que la majoria dels assistents a aquesta Diada d'Andorra tenen coneixença que la frase que encapçala com a títol aquesta contribució està escrita en la majoria dels transports públics i indica als passatgers que esperen a les andanes que abans d'entrar han de deixar sortir els passatgers que han arribat al seu destí en aquella parada o estació.

Si bé la frase del títol està redactada en una forma quasi imperativa, no és la meva intenció posar en relleu que en l'obertura de l'economia andorrana s'hagin de donar prioritats, sinó palesar que cal tenir en compte que quan una porta s'obre, s'obre en dos sentits, per entrar i per sortir, i sembla, d'acord amb les informacions a què els ciutadans del carrer tenim accés, que l'obertura econòmica d'Andorra només té el sentit d'entrada, ja que tots els esforços van esmerçats a atreure empreses de fora cap a dins del país.

Les escasses dades numèriques que es reflecteixen en aquesta contribució o que han servit per realitzar manifestacions quantitatives han estat obtingudes mitjançant pàgines a Internet com les de l'FMI, BM, OMC, OCDE, US Dpt. of State, S&P i, òbviament, de la pàgina *estadística.ad* del Govern d'Andorra.

L'obertura econòmica en l'entorn actual

No cal esmentar que l'entorn actual està dominat per una recessió d'acord amb la baixada constant dels indicadors del PIB i el VAB des dels seus màxims de l'any 2007.

Interpretant les diverses magnituds tant econòmiques com d'evolució demogràfica, entrada de turistes, importacions per sectors, etc. semblaria que a Andorra ens estan fallant, entre d'altres, la demanda interna i les entrades de capital destinades al consum de serveis hotelers i de restauració i del comerç turístic.

Que la demanda interna ens falla i ens fallarà en el futur immediat ho podem observar en les evolucions del nombre de persones assalariades, la disminució de la població total i l'estanca-ment de les rendes salarials, i que la part del sector exterior de l'economia andorrana que depèn dels ingressos turístics també s'ha aprimat al llarg dels darrers anys s'observa en els

nivells d'ocupació hotelera, el canvi d'hàbits d'estada i l'evolució de les importacions dedicades a aquest sector.

Si es tenen en compte les magnituds agregades del PIB i l'ortodòxia en política econòmica, quan fallen el consum i la inversió privada i interna i quan les rendes que es perceben de l'exterior disminueixen, cal fer un esforç per redreçar la situació i intentar restaurar l'equilibri mitjançant la intervenció pública i també mitjançant l'exportació de béns i serveis, és a dir planerament cal sortir a vendre l'exterior.

El comportament exportador de l'economia andorrana

M'interessa en aquesta contribució fer referència principalment a l'exportació de béns i serveis com una de les parts que conformen la balança exterior i motor de creació de riquesa interna, i per consegüent obviaré les entrades de rendes de l'exterior que van destinades principalment al consum de béns i serveis turístics.

En el decurs de l'any 2011, Andorra va exportar 55,4 milions euros –o en comparatiu, l'equivalent al 2,15% del seu PIB–, i aquesta xifra ens col·loca en el lloc 196 del món per valor nominal d'exportacions respecte d'un total de països lleugerament superior a 200. Aquest índex 'Exportacions/PIB', que a Andorra se situa en el 2,15%, a Luxemburg és del 32% i a Liechtenstein del 62%.

Sense més anàlisi, cal concloure que, o bé no existeix massa interès exportador per part dels empresaris andorrans, o bé que les dificultats administratives per exportar són tan elevades que desanimen qualsevol empresari.

No s'ha de confondre l'exportació de béns i serveis efectuada per part d'empreses amb seu social a Andorra amb el fet de detectar per part d'empreses andorranes l'oportunitat de negocis en altres països i realitzar-hi inversions directes o constituir societats a l'estranger per invertir-hi, ja que en el primer cas es crea riquesa i creixement dins d'Andorra, mentre que en el segon només es crea parcialment riquesa si es repatrien els beneficis òbviament després de pagar totes les taxes i impostos al país d'origen de les rendes.

El comportament exportador de la societat andorrana

En la majoria de països existeixen associacions d'exportadors; una vegada consultat el registre d'associacions, llevat error o omissió, no n'he trobat cap de constituïda. També és habitual que es constitueixin en lobby, en defensa dels seus interessos i per aconsellar l'executiu sobre aquells projectes de llei que els puguin ser favorables. Sociològicament, sembla que no existeix interès per aquest tema.

També és difícil trobar en l'ordenament jurídic andorrà normes que facin referència a les exportacions més enllà d'aquelles de caràcter merament administratiu o tècnic, i les escasses normes definitòries del concepte d'exportació o del concepte de producte originari o denominació d'origen d'Andorra es troben en l'Acord entre la Comunitat Europea i el Principat d'Andorra de l'any 1991. Jurídicament és un camp quasi erm.

Va existir un consens a mitjan dècada del 1990 sobre la conveniència de l'adhesió a l'Organització Mundial del Comerç, en la qual Andorra era membre observador. Políticament i diplomàticament sembla un tema oblidat.

Curiosament, en els dies propers a aquesta Diada d'Andorra a l'UCE els mitjans de comunicació

s'han fet ressò de les dificultats que tenen els productors de la trumfa d'Andorra i els comerciants en vehicles per exportar els seus productes, i les solucions enginyoses a què han de recórrer per exportar.

Sovint altres empreses d'Andorra han hagut d'adoptar també solucions enginyoses per exportar, però escassament donen credibilitat o serietat a l'exportador andorrà i tampoc no ofereixen un marc jurídic apropiat.

El mercat interior andorrà és mínim i insuficient per a l'obertura econòmica

El perfil de les empreses que vulguin aprofitar l'obertura econòmica i que s'instal·lin a Andorra pot ser, segons el meu criteri, de tres tipus:

- a) Empreses captadores de rendes de l'exterior.
- b) Empreses innovadores de creació de patents i tecnologia.
- c) Empreses transformadores de productes d'alta qualitat.

En el primer grup hi hauria les clíniques, geriàtriques, serveis turístics d'hoteleria i restaurants, etc., els quals a part de satisfer una feble demanda interior, que a més ja està molt ben provisionada d'aquests serveis, tenen com a client potencial la persona estrangera que es desplaçarà a Andorra per rebre els serveis i a canvi els pagarà amb rendes obtingudes al seu lloc d'origen; per tant, es produeix un ingrés de rendes provinents de l'exterior. Dins d'aquest apartat s'ha de fer menció també a les consultories i altres empreses de serveis professionals.

En el segon grup hi hauria aquelles empreses dedicades a la investigació i que rarament, una vegada obtinguda una patent o un model d'utilitat, l'exploten per si mateixes, sinó que el seu objecte és la venda.

I finalment en el tercer grup hi hauria les empreses que a partir d'una matèria primera i/o productes semielaborats, afegint-hi mà d'obra, manufactura un producte acabat del qual un percentatge determinat correspon al valor afegit realitzat internament a Andorra.

Potencialment, són més factibles de crear ocupació les empreses del grup a) i del grup c), i és aquest últim grup el que pot fer pujar la minsa participació de les exportacions andorranes respecte del PIB, però aquestes empreses només vindran a Andorra i aprofitaran l'obertura econòmica d'entrada si saben que després poden donar sortida als seus productes, i crec que és una corrent majoritària al país la que creu que l'obertura econòmica ha de servir com a revulsiu de la situació de recessió econòmica que s'està patint amb creació de llocs de treball que suposin un augment de la renda familiar disponible que pugui reanimar la demanda interna, fet que significa un augment de la població i dels cotitzants a la CASS, una més gran demanda d'habitatge de lloguer o en propietat, etc. i que l'obertura no pot quedar limitada a empreses que es limitin a deslocalitzar fiscalment el resultat d'explotació.

Queda una qüestió pendent en l'obertura econòmica en referència al finançament de les inversions i capital de treball que necessitaran les empreses que optin per instal·lar-se a Andorra, atès l'estret mercat bancari andorrà i el fet que les empreses d'investigació són sovint receptores en altres països de subvencions, algunes a fons perdut i altres parcialment a retornar.

Conclusió

L'exportació de béns i serveis a Andorra ha estat una activitat oblidada sociològicament, econòmica i política, i l'exportació de béns i serveis pot ajudar en aquest moment de recessió a fer

augmentar el PIB, el manteniment i/o creació de llocs de treball i estimular la demanda interna. Algunes de les empreses que poden tenir interès a instal·lar-se a Andorra només ho faran si tenen la seguretat jurídica que podran vendre els seus productes i serveis fora d'Andorra sense massa traveses administratives internes i externes, ja que la demanda interna és insuficient per absorbir la futura producció, i això se'ls ha de garantir abans que entrin i per tant cal tenir garantia de poder sortir abans d'entrar.

Aquesta seguretat jurídica de poder vendre a l'exterior és diferent de la seguretat jurídica que poden oferir les lleis mercantils i d'inversió estrangera, les lleis fiscals i tributàries, i els acords internacionals per evitar la doble imposició (CDI).

Fins ara, totes les reformes han estat orientades a facilitar l'entrada d'empreses estrangeres i pocs o escassos esforços s'han fet per facilitar l'exportació de béns i serveis des d'Andorra, i cal reconèixer que tant en el passat com en els dos exemples citats adés, l'exportació de béns des d'Andorra no és una tasca fàcil i que requereix d'acords internacionals específics i tècnics sobre com i quan un bé manufacturat a Andorra podrà ser denominat amb denominació d'origen del nostre país i pugui circular sense traves per tot el món.

És important que empreses estrangeres tinguin interès a establir-se a Andorra, però també és molt important que puguin i puguem sortir.

Francesc Bonet i Casas,
advocat i economista